

ARBETSMILJÖ FONDENS SAMMANFATTNINGAR

1080

Frågeformulär inom företagshälsovården

För innehållet i sammanfattningen svarar Monica Hane, Stiftelsen för yrkesmedicinsk och miljömedicinsk forskning och utveckling i Örebro, Regionsjukhuset, 701 85 Örebro, tel 019-15 24 96.

Pnr 83-1020 Lokalt skyddsarbete och företagshälsovård (70); Utbildning, övrigt (89) September 1987

Målsättning

Projektet syftade till att under en treårsperiod bygga upp en resurs för utbildning och information till företagshälsovården om metodik för strukturerade hälso- och miljöundersökningar, utveckling av lämpliga referensdatabaser, vidareutveckling av ett antal frågeformulär samt uppföljning, bearbetning eller kanalisering till annan lämplig institution av frågeställningar som arbetet kommer att väcka.

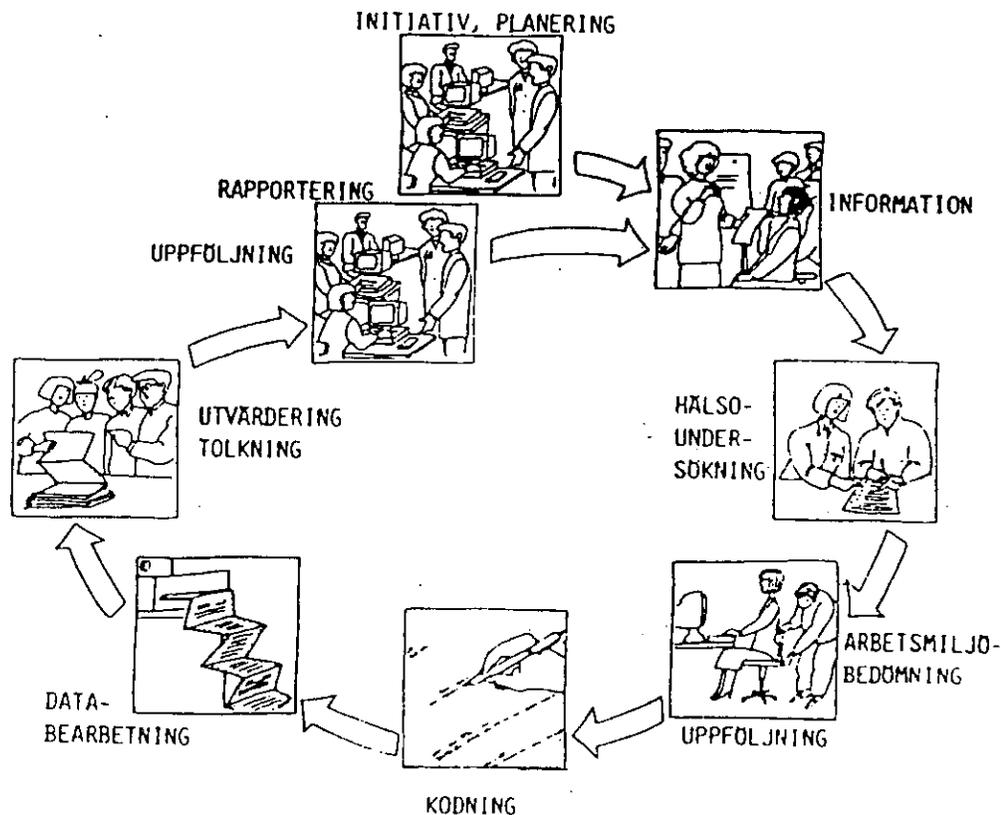
Projektet initierades vid Yrkesmedicinska kliniken i Örebro. För att enkelt kunna samarbeta med företagshälsovårdsenheter över hela landet, dvs även utanför den egna sjukvårdsregionen, bildades en stiftelse av Örebro läns landsting och Högskolan i Örebro.

När projektet startade i september 1983 utgjordes personalen av 2,8 personer. Personalstyrkan har sedan successivt vuxit och var vid projektets slut 11,7 personer.

Verksamhetsidé

Det arbetsmiljöinriktade förebyggande arbetet som åsyftas i arbetsmiljöavtalen har som regel en relativt blygsam omfattning jämfört med de individinriktade insatserna. Även i fall där företagshälsovårdens personal önskar öka den förebyggande verksamheten har man svårigheter med att få personalresursen att räckta till och har svårt att få gehör för det mera primärt förebyggande alternativet.

Ett förebyggande arbete bygger på att förväntade miljöeffekter förutses innan någon har drabbats och allra helst redan då en arbetsmiljö planeras. Då är möjligheterna som störst att hitta alternativa tekniska eller organisatoriska lösningar. Det är viktigt att inte enbart koncentrera sig på exponeringsförhållanden med *befarade negativa konsekvenser* utan också att upptäcka och *stödja förhållanden med positiva effekter* på hälsa, välbefinnande, produktivitet etc.

Hälso- och arbetsmiljöundersökningar i praktiken.

För att kunna göra detta krävs dels *kunskaper om samband* mellan en given arbets-situation och den anställdes psykiska och fysiska hälsa och dels metoder för att *beskriva och bedöma miljön på ett enhetligt sätt*. Även om kunskaper om samband finns för flera olika arbetsmiljöförhållanden begränsas användbarheten av denna kunskap av att metoder för att göra standardiserade miljöbeskrivningar ofta saknas.

Effekten av många nu existerande arbetsmiljöfaktorer – speciellt kombinationer av olika exponeringar – har trots allt inte studerats tillräckligt. Företagshälsovårdens möjligheter att genom sina nära kontakter med de anställda kunna spåra eventuellt nya risker är härvid mycket betydelsefulla. Pågående teknik- och produktionsutveckling innebär dessutom att nya exponeringar och arbetsförhållanden ständigt uppstår.

Det är därför viktigt att företagshälsovården har metoder och en verksamhet inriktad mot att upptäcka tidiga tecken på ohälsa hos grupper av anställda.

Ett tämligen generellt problem inom fö-

retagshälsovården är enligt våra erfarenheter att ledningsfunktionen ofta är mycket otydlig. Med en klarare formulering av målen, en anpassning av resurserna till de uppställda målen och en tydligare ansvarsfördelning mellan företagshälsovården och uppdragsgivarna kan många av de svårigheter som idag yttrar sig som samarbetsproblem undvikas.

Förebyggande arbetsmiljöarbete

Utveckla ett bibliotek av frågeformulär med kända mättekniska egenskaper:

Andersson K. *Utveckling och prövning av ett frågeformulärsystem rörande arbetsmiljö och hälsotillstånd*. Rapport 2:1986. Örebro: Stiftelsen 1986.

Bornberger S, Westberg H. *Validering av exponeringsfrågor i frågeformulär FHV 002 D*. Örebro: Stiftelsen 1986.

Berggren T, Hane M. *Utveckling av ett frågeformulär rörande psykosocial arbetsmiljö*. Örebro: Stiftelsen och Statshälsan 1984.

Westberg H, Bornberger S. *Blanketter och manual för standardiserad bedömning av fysikaliska, ergonomiska och kemiska arbetsmiljöfaktorer*. Örebro: Stiftelsen 1987.

Uppbyggnad och underhåll av referensdatabank:

Ydreborg B. *Referensdatabank FHV 001-007 D* 1986. Örebro: Stiftelsen 1986.

Hane M, Berggren T, Bryngelsson I, Malm K. *Referensdatabank FHV 008 D*. Örebro: Stiftelsen 1985.

Sandström K. *Kvinnors och mäns symtom på ohälsa - likheter och olikheter*. Rapport 7: 1986. Örebro: Stiftelsen 1986.

Andersson K, Ydreborg B. *Ålderns betydelse för symtomutvecklingen*. Rapport 1: 1987. Örebro: Stiftelsen 1987.

Bodin L. *Uppläggning av referensdatabank för ett frågeformulärsystem rörande arbetsmiljö och hälsotillstånd*. Rapport 2: 1987. Örebro: Stiftelsen 1987.

Statistiska bearbetningar av genomförda gruppundersökningar

Under 1986 bearbetades cirka 55 000 standardiserade hälso- och miljöundersökningar genomförda med formulär ur vårt bibliotek. Totalt finns cirka 180 000 hälso-miljöundersökningar i banken. Erfarenheter från de tre årens försöksverksamhet och analyser av den samlade databanken t ex vad avser betydelsen av kön respektive ålder som "confounders" vid tolkning av en undersökning har medfört att enklare listor utarbetats. Tillgång till en ny generation av programvara har också medfört att listorna lättare kommer att kunna integreras i en rapport. Inom projektet har också utvecklats en möjlighet att läsa in undersöknings-

resultaten på olika typer av disketter så att vidarebearbetningar kan ske lokalt på egen persondator.

Berggren T, Bryngelsson I. *Skillnader i rapporterade besvär och miljöbeskrivningar för samma yrkesgrupp från olika arbetsplatser - ett sätt att använda referensdatabanken i det lokala arbetsmiljöarbetet*. Rapport 3: 1987. Örebro: Stiftelsen 1987.

Bryngelsson I, Berggren T. *Variationsvidd mellan yrkesgrupper i referensdatabanken* 1986. Rapport 4:1987. Örebro: Stiftelsen 1987. Bilaga 14.

Utbildning i att arbeta förebyggande

Stiftelsen har genomfört utbildning i att arbeta förebyggande med inriktning mot arbetsmiljön och utifrån en offensiv utredningsmetodik. Kurser, seminarier, konferenser, konsultationer etc vänder sig till hela företagshälsovårdsteamet inklusive ledningsfunktionen och verksamhetsansvariga. 1 200 personer har genomgått utbildning.

Axelsson B, Hane M. *Strategi för att öka det förebyggande arbetet*. Rapport 5:1986. Örebro: Stiftelsen 1986.

Hane M, Ydreborg B. *Frågeformulär - ett verktyg i ett offensivt utredningsarbete*. Rapport 4:1986. Örebro: Stiftelsen 1986.

Rapporten

Frågeformulär inom företagshälsovården - ett program för utbildning, utveckling och datorbearbetningsservice (29 sidor) kan beställas från Stiftelsen för yrkesmedicinsk och miljömedicinsk forskning och utveckling i Örebro, Regionsjukhuset, 701 85 Örebro, tel 019-15 24 96. Pris: 100 kr.

Arbetsmiljööfonden

Box 1122, 111 81 Stockholm
Tel 08-796 47 00 (vx)